

УДК 811.161.2'42 :821.161.2-3]:659.126

І. В. Масляєва

*аспірантка кафедри української мови
Криворізький державний педагогічний університет*

ТОРГОВЕЛЬНІ ЗНАКИ ЯК ВИРАЗНИКИ ГЛЮТОНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ)

COMMERTIAL LABELS AS THE WORDS THAT EXPRESS GLUTONIC CULTURE (ON THE MATERIAL OF MODERN UKRAINIAN WOMEN'S PROSE)

У публікації з'ясовано лінгвокультурні особливості торговельних знаків, розкрито зміст поняття “кулінарний прагматонім”, окреслено особливості вживання прагматонімів у текстах сучасної української жіночої прози. Проаналізовано інокультурні й власне українські торговельні знаки.

***Ключові слова:** торговельний знак, прагматонім, кулінарний прагматонім, лінгвокультура.*

The linguocultural features of the trademarks are clarified, the meaning of the term “culinary pragmatonym” is revealed, the peculiarities of the use of pragmatonyms in the texts of modern Ukrainian women's prose are outlined. Foreign and Ukrainian trademarks are analyzed.

***Key words:** trademark, pragmatonym, culinary pragmatonym, linguoculture.*

Як відомо, сучасні глобалізаційні процеси засвідчують стирання меж між світовими кулінарними практиками, сприяють появі нових міждисциплінарних розвідок, що ґрунтуються на вивченні гастрономічних кодів тієї чи тієї етноспільноти загалом та на дослідженні лінгвокультурних особливостей глютонімів зокрема [1]. Відповідні культурні знаки репрезентують передовсім духовне надбання певної нації, а тому стають об'єктами зацікавлення таких суміжних наук, як етнолінгвістика, соціолінгвістика, психолінгвістика, лінгвосеміотика.

Неабиякої актуальності в цьому аспекті набувають і студіювання, присвячені описові кулінарних прагматонімів, які, своєю чергою, у науковій спільноті прийнято кваліфікувати

як різновиди власне прагматонімів, тобто номенів для позначення сорту, марки, товарного знака [2, с. 113].

Хоч найменування торговельних знаків і почали вивчати з кінця 60-х початку 70-х рр. ХХ ст., та наразі відповідні номени – це особливий вид лексичної системи сучасної української літературної мови, що маніфестує низку проблемних питань, які потребують розв’язання [3, с. 216].

Наприкінці ХХ ст. були закладені підвалини для подальших розвідок, що безпосередньо стосувалися аналізу кулінарних (гастрономічних, глютонічних) прагматонімів. Такі студії певною мірою активізувалися у ХХІ столітті, коли торговельні знаки почали досліджувати як невід’ємні форманти ономастикону. Але, на жаль, більшість наукових праць, у яких комплексно вивчено й описано саме кулінарні прагматоніми, належать до надбань зарубіжної лінгвістики. Так, Н. Мордвінова проаналізувала словесні товарні знаки алкогольних напоїв на матеріалі російської, чуваської, французької, італійської, іспанської, німецької та англійської мов, Є. Пупишева та А. Кулагіна – семантичні та структурні типи назв цукерок у російській мові. Найбільш значущою є дисертаційна праця Л. Єрмакової, у якій досліджено глютонічні прагматоніми на матеріалі російської й англійської мов із позиції лінгвокультурології. Вивчення ж українськомовного пласту торговельних знаків в аспекті глютонічної культури має фрагментарний характер і вимагає більш ґрунтовних напрацювань, оскільки лінгвісти висвітлюють лише окремі різновиди прагматонімів, пов’язаних із кулінарією: В. Желязкова дослідила семіотичну специфіку українськомовних чоконімів (назв шоколадної продукції), О. Приймак – особливості ономастичного словотвору у сфері термінології та номенклатури (на матеріалі кулінарної лексики).

Цілком очевидним є те, що в традиційному уявленні українців жінка постає берегинею й справжньою господинею, а відтак, доволі вмотивованим є активне вживання сучасними письменницями не лише глютонічних назв, а й кулінарних

прагматонімів. Саме тому вважаємо за потрібне здійснити лінгвокультурний опис відповідних прагматонімів, залучивши для аналізу тексти сучасної української жіночої прози, які репрезентують багатий фактичний матеріал.

Письменниці активно послуговуються кулінарними прагматоніми, що втілюють як українські реалії (є знаковими для носіїв української культури), так й іншокультурні (уможливають різне прочитання носіями тієї чи тієї етнокультури). З-поміж відповідних лексем можна диференціювати такі групи, як-от: 1) торговельні знаки солодошів (цукерок, тортів, жувальних гумок, льодяників); 2) торговельні знаки безалкогольних напоїв (води, йогуртів, чаю, кави); 3) алкогольних напоїв (вина, коктейлів, пива, шампанського, коньяку, горілки, лікерів).

До торговельних знаків солодошів уналежнюємо цукерки українського виробництва, які відомі далеко поза межами України завдяки активізації світових трейдингових відносин: “*Барбарис*” (2), “*Ведмедики на Півночі*” (2), “*Гулівер*” (2), “*Рачки*” (2), “*Асорті*” (2), “*Вечірній Київ*” (3); торти: “*Празький*” (3), “*Київський*” (3). Окрім того, деякі кулінарні прагматоніми містять топонімічний компонент, що дає змогу впізнати країну-виробника (“*Вечірній Київ*” (3), “*Київський*” (3) або країну, із якої походить рецепт приготування (“*Празький*” (3); знаки-ідеоніми, що вказують на найменування твору мистецтва та літератури (“*Гулівер*” (2), “*Ведмедики на Півночі*” (2). З-поміж кулінарних прагматонімів українського виробництва примітними є й ті, топонімічна назва яких указує на місце, де розташоване те чи те підприємство: *тиво* “*Чернігівське*” (3), “*Оболонь*” (3). До виразників української культури належать і торговельні знаки безалкогольних напоїв, неймінг яких є зрозумілим лише представникам українськомовної спільноти, оскільки потужності виробництва відповідних товарів зосереджені виключно в Україні й не забезпечують належний експорт продукції в іншокультурні держави (*розчинна кава* “*Галка*” (3), *зелений чай* “*Ява*” (3),

мінеральна вода “Миргородська” (3). Примітно, що семантичне та лінгвокультурне прочитання ускладнюють антропонімічні й топонімічні назви кулінарних прагматонімів. Так, товарний знак “Ява”, очевидно, походить від назви однойменного острова в Індонезії, який славиться своїми цейлонськими плантаціями або – від антропоніма, що позначає жіноче ім’я вигаданої (можливо, й дійсної) принцеси.

Авторки активно послуговуються іншокультурними кулінарними прагматонімами, витлумачення яких подекуди відсутнє в контексті, а про належність товарного знаку до тієї чи тієї продукції можна здогадатися лише за допомогою стрижневого компонента. Напр., пиво “Old Speckled Hen” (1, с. 74), “London Pride” (1, с. 74), “Banks” (1, с. 169) – популярні виробники алкогольних напоїв у Великобританії; “Kirshbier” (1, с. 96) – у Німеччині. Варто наголосити й на тому, що в аналізованих творах натрапляємо й на кириличне написання доволі відомих зарубіжних кулінарних прагматонімів, як-от: кола “Куба лібре” (1, с. 30), жувальна гумка “Лав із” (3), “Чінзано” (2), горілка “Узо” (2), пиво “Хайнекен” (2), “Пепсі-кола” (2), йогурт “Ермігурт” (2), лікер “Моцарт” (2), коньяк “Хеннесі” (2). Це свідчить передовсім про взаємозбагачення культур та популяризацію світових торговельних знаків серед представників тих чи тих етноспільнот. Хоч більшість відповідних кирилических назв є давно усталеними й зрозумілими, проте іноді такі номени можуть викликати явище культурного шоку або фрустрації, а відтак, доволі часто потребують певних довідкових знань. Напр., горілка “Узо” – торговельна марка й однойменна назва традиційної грецької горілки з додаванням анісу; “Чінзано” – італійська марка, що виготовляє вермути та винні напої. Однак варто наголосити: подекуди така довідкова інформація представлена й у межах контексту.

Отже, тексти сучасної української жіночої прози репрезентують багатий фактичний матеріал для дослідження глютонічних назв загалом й кулінарних прагматонімів зокрема.

Аналіз наявних лексичних одиниць дає змогу узагальнити: активне використання іншокультурних й власне українських торговельних знаків увиразнює той чи той етнічний лексикон, сприяє не лише взаємозбагаченню культур й кулінарних практик, а й крос-культурній комунікації в аспекті трейдингових відносин.

Література

1. Масляева І. В. Назви страв у сучасному художньому мовленні : структурно-семантичний та функціонально-стилістичний аспекти : дис. ... магістер. філол. наук : 10.02.01. Кривий Ріг, 2018. 100 с.
2. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии. Москва : Наука, 1978. 201 с.
3. Янчишин А. М. Диференційні ознаки прагматонімів. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. Вип. 9. 2015. С. 215–219.

Список використаних джерел

1. Мельник О. Ship life. Сім місяців добровільного рабства. Чернівці : Книги – XXI, 2018. 192 с.
2. Роздобудько І. Мандрівки без сенсу і моралі. Київ : Нора-друк, 2011. 192 с. URL : <https://www.rulit.me/books/mandrivki-bez-sensu-i-morali-read-356216-1.html>
3. Стрижевська Т. Ad Libitum. Київ : Смолоскип, 2014. 328 с. URL : https://www.e-reading.club/bookreader.php/1040014/Strizhevska__Ad_libitum.html